

Можливості застосування сучасних інформаційних технологій у фізичному вихованні

Цабан Х.Р., Лаврін Г.З., Ангелюк І.О.

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Анотація. У статті розкривають можливості використання інформаційних технологій для підвищення ефективності уроків фізичної культури. Визначено, що інформаційні технології є корисним доповненням до уроку; стають інструментом пізнання, навчання; виконують узагальнюючу, дослідницьку, розвиваючу, виховну і контрольну-коригувальну функції. Використання інформаційних технологій в професійно-прикладній фізичній підготовці сприяє вирішенню великого кола завдань щодо вдосконалення педагогічного процесу, підвищення ефективності навчально-тренувальних занять, забезпечення оперативного доступу слухачів до сучасних знань, становлення нової якості професійної підготовки фахівців в умовах інформаційного суспільства.

Ключові слова: фізичне виховання; інформаційні технології; урок фізичної культури.

Вступ. Сучасний підхід до навчання має орієнтуватися на внесення в процес навчання новизни, яка обумовлена особливостями динаміки розвитку життєдіяльності; специфікою різних технологій навчання та потребами особистості, суспільства і держави. Сьогодні стало очевидним, що необхідно управляти не особистістю, а процесом її розвитку з формуванням в учнів соціально корисних знань, переконань, рис і якостей характеру. Це означає, що пріоритет в роботі педагога віддається прийомам опосередкованого педагогічного впливу: відмови від лобових методів, від гасел і закликів, стриманості від зайвого дидактизму, повчальності. Замість цього висуваються на перший план діалогічні методи спілкування, спільний пошук істини, розвиток через створення різних ситуацій, різноманітну творчу діяльність.

Використання комп'ютерних технологій у фізичному вихованні забезпечує високу мотивацію, міцність знань, творчість і фантазію, комунікабельність; формує активну життєву позицію, командний дух, цінність індивідуальності, свободу самовираження; робить акцент на діяльність, взаємну повагу і демократичність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показує, що розгляду інформаційних технологій присвячено дослідження багатьох дослідників (Азарова, 2011; Богданов, & Сергеев, 2001; Бондаренко, 2010; Гуревич, 2009; Котенко, 2022; Lavrin, et al., 2022; та ін.). Інформаційні аспекти та інформатизація вищої фізкультурної освіти

розглядається в працях таких вчених (Єрмаков, 2006; Клопов, 2007; Кравчук, 2010; Щербак, 2006).

Мета дослідження полягає в тому, щоб розкрити можливості використання інформаційних технологій для підвищення ефективності уроків фізичної культури.

Результати дослідження та їх обговорення. Фізична культура – частина культури, що представляє собою сукупність цінностей, норм і знань, котрі створюються і використовуються суспільством з метою фізичного та інтелектуального розвитку здібностей учня (<http://lkartashova.at.ua>). Вона допомагає вдосконалювати його рухову активність і формувати здоровий спосіб життя, соціальну адаптацію шляхом фізичного виховання, фізичної підготовки і фізичного розвитку.

Дійсно, використання комп'ютерних технологій на уроках фізичної культури дає можливість ефективно засвоювати навчальний матеріал, збільшувати обсяг матеріалу за рахунок економії часу. Розширювати можливості застосування диференційованого підходу в навчанні фізичної культури, а також у вивченні міжпредметних зв'язків.

Під диференціацією у фізичному вихованні ми розуміємо комплекс організаційно-педагогічних заходів, спрямованих на збереження і зміцнення здоров'я дітей, залучення їх до рухової активності та занять спортом, який передбачає наступне: облік індивідуальних відмінностей дітей в стані здоров'я, рівні фізичного розвитку і фізичної підготовленості, мотивації фізкультурно-спортивної діяльності, а також гендерних відмінностей; створення на основі цих особливостей гомогенних (тобто щодо однорідних за складом) груп; варіативність фізичного виховання в цих групах (<http://lkartashova.at.ua>).

Використання інформаційно-комп'ютерних технологій на уроках фізичної культури – це корисна і цікава форма роботи і для учня, і для вчителя. Коли в перший раз чуєш фразу «комп'ютер на уроці фізкультури», то відразу виникає подив і питання: Хіба це можливо? Адже фізкультура-це, перш за все, рух. Сучасними методами ІКТ є використання інтерактивних методів навчання, мультимедійних засобів, впровадження електронних засобів навчання, комп'ютерних навчальних програм.

Формування зрілої, здорової, адаптованої до життя в соціумі особистості – ось мета, яку ставлять перед собою, вчителі фізичної культури. Тепер для них цілком очевидно, що без інформаційно-комп'ютерних технологій (ІКТ) не можливо обійтися. У своїй професійній діяльності вчителі керуються головною метою – виховання особистості, здатної бути щасливою: особистості творчої, високоморальної, здатної розуміти навколишній світ. Для досягнення зазначених цілей і завдань на уроках і в позаурочний час застосовують наступні технології (Клопов, 2007).

Технології фізичного виховання школярів – уроки з фізичної культури, які спрямовані на розвиток рухових здібностей. Це навчання учнів фізичним вправам, технічним і тактичним діям і виховання фізичних якостей. Уроки

фізичної культури включають великий обсяг теоретичного матеріалу, на який виділяється мінімальна кількість годин, тому використання електронних презентацій дозволить ефективно вирішити цю проблему. Для багатьох пояснень техніки виконання розучуваних рухів, історичних документів і подій, біографій спортсменів і висвітлення теоретичних питань варто використовувати різні види наочності (Богданов, & Сергєєв, 2001).

Так, використовуючи комп'ютерні технології в освітньому процесі, урок проходить більш цікаво, наочно, тому що використовуючи комп'ютер можна показати відео фрагменти, фотографії. Багато учнів створюють презентації і роблять їх швидко, так як вміють користуватися комп'ютером. Виграє від цього і учень?! Наприклад: звільнений від практичних занять з фізичної культури учень у зв'язку з перенесеними захворюваннями підготував матеріал з теорії фізичного виховання, самоконтролю, загартовування організму, правил особистої гігієни, вивчив правила гри з видів спорту і отримав відмінну оцінку на уроці. Під керівництвом вчителя учні підбирають комплекси спеціальних, загальнозміцнюючих або адаптивних вправ індивідуально. Розроблені комплекси у вигляді медіа проекту використовуються не тільки на уроках фізичної культури, а й інформатики, біології, ОБЖ.

Уроки фізичної культури включають великий обсяг теоретичного матеріалу, на який виділяється мінімальна кількість годин, тому застосування електронних презентацій дозволяє ефективно вирішувати цю проблему:

- абсолютна доступність при будь-якій фізичній підготовленості;
- зацікавленість учнів у вивченні техніки прийомів гри волейбол і баскетбол, інші види спорту;
- застосування цих знань і вміння в житті (Бондаренко, 2010).

Організація і проведення міні-змагань, конкурсів, безумовно, хороший стимул для регулярного відвідування і проведення самостійних занять. На позакласних заняттях додаткової освіти варто використовувати різні інформаційні технології, які дозволяють швидко і якісно проводити змагання, конкурси та підготувати сценарії виступів. Наприклад: створення презентацій, використання мультимедійної дошки, комп'ютера.

Таким чином, кожен учитель і дитина може знайти те, що йому ближче і цікавіше, розвинути властиві їм здібності і розкрити свою індивідуальність.

Методи використання ІКТ для уроку фізичної культури:

- пошук і збір інформації (наприклад, можна використовувати пошукові системи, збирати і структурувати інформацію за окремими папками, створення сайту та доступом до нього учням);
- написання навчально-методичних посібників (електронних книг, монографій, підручників, статей);
- узагальнення досвіду (використовувати автоматизований контроль (самоконтроль) результатів навчальної діяльності);
- розвиток дослідницьких здібностей дітей (створення проектів, презентацій);

- діагностика (тестування, експрес-діагностики; моніторинг);
- розробка грамот, дипломів, подяк та ін. (нагороди за досягнення);
- використання таблиць, графіків, підсумкових протоколів при проведенні змагань;
- контроль знань (комп'ютерне тестування) (Азарова, 2011).

Іншою важливою формою роботи сучасного вчителя є створення і використання особистого інтернет-сайту. Сайт може бути найважливішим інструментом організації навчально-пізнавальної діяльності учнів позауроком. Головне його призначення – допомогти учням через тематичні сторінки сайту отримати додаткові матеріали до уроків. Використання інтернет-сайту педагога допомагає формувати інформаційну компетенцію учнів, підвищує ефективність навчання, економить час і кошти на підготовку домашніх завдань і роботи на уроках, для підготовки до заліку з предмету. Сайт для сучасного педагога - це, свого роду, одна з умов його професійного зростання, презентація свого педагогічного досвіду великої аудиторії колег.

Застосування інформаційно-комунікаційних технологій можливе на всіх етапах уроку. При вивченні нового матеріалу вчитель координує, направляє, керує і організовує навчальний процес, а сам матеріал «пояснює» замість нього комп'ютер. За допомогою відеозапису, звуку і тексту школяр отримує уявлення про досліджуваному руховому дії, вчиться моделювати послідовність рухів, виявляє помилки і самостійно усуває їх, що робить урок більш змістовним і захоплюючим (Гуревич, 2009).

На стадії закріплення знань комп'ютер дозволяє вирішити проблему традиційного уроку – індивідуального обліку знань, а також сприяє корекції отриманих умінь і навичок в кожному конкретному випадку. На етапі повторення в комп'ютерному варіанті учні вирішують різні проблемні ситуації. В результаті, в розумову діяльність вдосконалення рухової дії включені всі учні.

Ступінь їх самостійності в освоєнні матеріалу регулюється вчителем. Комп'ютерна підтримка дозволяє вивести сучасний урок на якісно новий рівень, підвищити статус викладача, використовувати різні види діяльності на уроці, ефективніше організувати контроль і облік знань учнів. За використанням інформаційних технологій майбутнє.

Технологія мультимедіа – це інформаційна технологія, заснована на одночасному використанні різних засобів представлення інформації і є сукупністю прийомів, методів, способів і засобів збору, накопичення, обробки, зберігання, передачі і продукування аудіовізуальної, текстової, графічної інформації в умовах інтерактивної взаємодії користувача та інформаційної системи, що реалізує можливості мультимедійних операційних середовищ (Єрмаков, 2006; Котенко, 2022).

Технологія телекомунікації у фізичній культурі і спорті – сукупність прийомів, методів, способів і засобів обробки, інформаційного обміну, транспортування і транслювання інформації, представленої в будь-якому

вигляді. Комп'ютерна візуалізація навчальної інформації з фізичної культури – наочне уявлення на екрані об'єкта, його основних частин або моделей, а при необхідності – уявлення графічної інтерпретації досліджуваної закономірності досліджуваного предмета, об'єкта або процесу (у всіляких ракурсах, деталях, з демонстрацією внутрішніх взаємозв'язків складових частин) у розвитку, в тимчасовому і в просторовому русі.

Отже, нові інформаційні технології:

- є корисним доповненням до уроку;
- стають інструментом пізнання, навчання;
- виконують узагальнюючу, дослідницьку, розвиваючу, виховну і контрольну-коригувальну функції.

Таким чином, при організації та проведенні сучасного уроку фізкультури необхідне використання ІКТ, що дозволяє успішно поєднувати не тільки фізичну, а й розумову роботу, розвивати інтелектуальні та творчі здібності учнів, розширювати загальний кругозір.

Висновки. Використання інформаційних технологій в професійно-прикладній фізичній підготовці сприяє вирішенню великого кола завдань щодо вдосконалення педагогічного процесу, підвищення ефективності навчально-тренувальних занять, забезпечення оперативного доступу слухачів до сучасних знань, становлення нової якості професійної підготовки фахівців в умовах інформаційного суспільства.

Література:

- Азарова, Н.В. (2011). *Використання інформаційних технологій навчання у вищих юридичних закладах освіти*. Retrieved from <http://intkonf.org/azarovanv-vikoristannya-informatsiynih-tehnologiy-navchannya-u-vischih-yuridichnih-zakladah-osviti/>
- Богданов, І.Т., & Сергєєв, О.В. (2001). *Засоби інформаційних технологій, їх практичні можливості, дидактична доцільність використання й упровадження*. Retrieved from http://conference.mdpu.org.ua/conf_all/confer/2001/newtech/5/bogdanov.htm
- Бондаренко, Е. (2010). Экспериментальная реализация применения мультимедийных технологий в учебном процессе по педагогическим дисциплинам. *Гуманізація навчально-виховного процесу: Збірник наукових праць*. Вип. Л. Слов'янськ : СДПУ. 106–113.
- Гуревич, Р.С. (2009). *Теорія і практика навчання в професійно-технічних закладах* : Монографія. Вінниця: ТОВ «Планер».
- Єрмаков, С.С. (2006). Наукові інформаційні аспекти фізкультурної освіти. *Актуальні проблеми фізкультурної освіти: матеріал. II ел. наук. конф.* Харків: «ОВС». 3–6. *Інформаційні технології в навчанні*. Retrieved from <http://lkartashova.at.ua/publ/1-1-0-7>
- Клопов, Р.В. (2007). Інформатизація вищої фізкультурної освіти. *Теорія та методика фізичного виховання*, 4, 3–7.
- Котенко, Н.О. (2022). *Використання інформаційно-комунікаційних технологій у процесі навчальних практик*. Retrieved from <http://conf.fizmat.tnpu.edu.ua/>.
- Кравчук, Я. (2010). Теоретико-методичні засади диференційованого підходу до навчання фізичної культури учнів загальноосвітньої школи. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві* : збірник наукових праць. 1(9). 40-45. http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/soc_gum/fvs/2010_1/R3/Kravchuk.pdf.
- Щербак, О. (2006). Підготовка педагогів професійного навчання до творчого використання інформаційно-комунікаційних технологій *Сучасні інформаційні технології та*

інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наукових праць. Київ-Вінниця. 14-20.

Lavrin, H.Z., Angeliuk, I.O., & Krytska, A.M. (2022). Analyses of modern google physical education applications (for android). International scientific conference *Publishing House "Baltija Publishing"*. 152–158. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-253-1-37>

Відомості про авторів:

Цабан Христина Романівна –

Здобувачка освіти фізико-математичного факультету,
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Лаврін Галина Зиновіївна –

кандидат наук з фізичного виховання та спорту;
доцент кафедри фізичного виховання та реабілітації,
E-mail: lavrin@tnpu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0001-6750-8421>

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Ангелюк Ірина Олександрівна –

кандидат педагогічних наук;
доцент кафедри теоретичних основ і методики фізичного виховання,
<https://orcid.org/0000-0002-1517-5618>

E-mail: iraseredylja85@gmail.com;

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Надійшла до редакції 04.01.2023 р.